

У деяких випадках тенденція до повторів виявляється настільки сильно, що навіть двострофна мініатюра завдяки кільцевому обрамленню початковим періодом може набувати контурів тричастинної композиції («Ластівка щебече», «Айстри задумані, квіти останні»). Лірика видатного українського поета становить, таким чином, благодатний для музичного втілення матеріал, який не тільки не чинить скільки-небудь помітного «опору» музиці, а, навпаки, іде їй назустріч. Саме завдяки цьому лірика В. Сосюри протягом п'яти десятиліть є постійним джерелом натхнення для композиторів різних поколінь.

Використана література:

1. Кудін 1957 – Кудін О. І. Творчість Володимира Сосюри / О. І. Кудін // В. Сосюра. Твори : у 3 т. – Т. 1. – К. : Держ. вид-во худож. л-ри, 1957. – С. 5 – 47.
2. Хрестоматія з укр. літератури для X класу сер. школи. Харків, 1950. – 420 с.
3. Українська лінгвостилістика 2007 – Українська лінгвостилістика XX – початку XXI ст. : система понять і бібліографічні джерела / за ред. д-ра філол. наук, проф. С. Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – 368 с.
4. В. Сосюра – зібрання творів в двох томах, Т.1: Поетичні твори. – К.: Наукова думка, 2000. – 650с.

Мельнічук Владислав

студент 44 групи

ННІ філології та журналістики

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент

Дяченко Н. М.

(Житомирський державний університет імені І. Франка)

Фразеологічна система прозових творів Є. Гуцала

Постановка проблеми. Фразеологічне новаторство Євгена Гуцала має пряме відношення до розвитку й збагачення мови. Його фразеологічна творчість виявляється перш за все в оновленні звичних для слова контекстів, у котрих це слово зазвичай вступає, а це тягне за собою процес смислової й стилістичної зміни. У роботі буде розглянуто функціонування традиційних та новаторських фразеологічних структур та їхні функції в прозових текстах літератора.

Трансформацію фразеологічних одиниць на матеріалі української фразеології досліджували Г. Павловська, П. Дудик,

Л. Скрипник, В. Чабаненко, А. Коваль, В. Білоноженко, І. Гнатюк, В. Ужченко, А. Грищенко, О. Пономарів та ін. Фразеологічний масив художніх текстів експліковано в наукових роботах Л. Авксентьева, Н. Бабич, І. Білодіда, М. Богдана, С. Ганжі, Н. Сологуб, В. Чабаненка, М. Коломійця, Ю. Прадіда та ін.

Використання фразеологізмів, їхня трансформація в художніх текстах Є. Гуцала спеціально не вивчалися, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета розвідки – комплексний аналіз фразеологізмів у творах письменника.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розгляд повістей «З вогню воскресли», «Мертва зона», «Біль і гнів» з використанням методів контекстуального аналізу і синтезу, порівняння та опису, статистичної обробки дає цілісну картину побутування фразеологічних структур у прозі автора, зокрема на функціональному рівні, визначення ступеня переосмислення.

Стилістичне використання фразеологічних одиниць письменником, на думку М. Шанського, завжди є творчим [2, с. 149]. Фразеологічний запас Є. Гуцала невичерпний. Увиразнюючи фразеологічну семантику, письменник змінює форму усталених висловів, їхній зміст, конкретизує значення, прив'язує їх до неповторних контекстів.

У збірці «З вогню воскресли» зустрічаються всі типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення (*Якби в мене такі були, з рану до вечора тільки те й робив би, що березовою кашею годував* [1, с. 155]), фразеологічні єдності (*І зразу язик прикусив – навіщо ото говорити, справилися б чи не справилися б?* [1, с. 150]), фразеологічні сполучення (*На війні начеб не встиг побувати, щоб там йому одчикрижило, але хіба під лиху годину не загубиш там, де не сподіваєшся?* [1, с. 118]), прислів'я і приказки та крилаті вирази (*Ні, видно, горбатого могила справить* [1, с. 189]. *Світ не без горя, але й не без добрих людей* [1, с. 157]).

Характерною рисою ідіостилю Є. Гуцала є використання загальновідомих фразеологізмів, зведення їх у синонімічний ряд (*із головою, по вуха; дати дьору, податись за двері, сліду не зостанеться; тримати язик за сімома замками, прикусити язик, тримати язик за зубами*). Внаслідок такого нанизування стійких сполук повніше розкривається зміст конкретної ситуації, одночасно дається характеристика героя та його вчинків.

З погляду семантики більшість фразем містять у собі негативне емоційно-оцінне забарвлення, оскільки описується період війни (*канути в небуття, на голках сидіти, живе тіло рвав й душу її краєв, все за вітром піде, вскочити у халепу*).

Зафіксовано значну кількість негативних характеристик людей (зліший за скаженого пса, собаці собача смерть, очі ріже, зачоче очі, спідлоба позирає, чешуть язиками). Трапляються фразеологізми, які мають гумористично-іронічне забарвлення (не говорить, а медом маже, півнячою ходою, наговоритись від душі, як реп'яхи до собачого хвоста). Ці фразеологізми певним чином згладжують досить напружену обстановку у творі, «розбавляють» сумний тон.

Фразеологічні одиниці постають у художньому творі у традиційній та змінній, трансформованій, перетвореній письменником з певною стилістичною метою формі. Новостворені фразеологізми виступають як образотворчий засіб, засіб експресивності. Цікавим прикладом авторської трансформації є ісчадіє чрева («...і забуде жона ісчадіє чрева свого, но аз не забуду тебе» [1, с. 141]). Модифікуючи цей вираз, Є. Гуцало залишає недоторканим його первинне тло й використовує для заміщення компонент – старослов'янizm: ісчадіє ада → ісчадіє чрева.

Загалом у повістях «З вогню воскресли», «Мертва зона», «Біль і гнів» широко використовуються фразеологічні одиниці: фразеологічні єдності (70 разів), фразеологічні сполучення (60 разів), прислів'я та приказки та крилаті вислови (55 разів), фразеологічні зрощення (9 разів). Широке використання фразем увиразнює динаміку дії та яскравість образів, представлених у творах.

Використана література:

1. Гуцало Є. П. З Вогню воскресли: Мертва зона: Біль і гнів: Повісті / Є. П. Гуцало. – К.: Укр. вид. група, 1996. – 432 с.
2. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка / Н. М. Шанский. – М.: Высш. шк., 1985. – 160 с.